

**17UY0328-3 REV 00 SERVİS ARACI ŞOFÖRÜ (SEVİYE 3) ULUSAL YETERLİLİĞİ****A2 Araç Kontrolü ve Öğrenci/Personel Ulaşımı Yeterlilik Birimi**

No	Beceri Yetkinlik İfadesi	Asgari Yapılması Gerekenler
1	BY.5 Aracın dış temizliğini sağlar.	Adaydan ön cam, far, stop lambaları gibi trafikte sorun oluşturacak kısımların temizliğini yapması beklenmelidir.
2	BY.6 Araç dışı görsel birimlerde (cam, kaporta, tampon, stepne, kriko, reflektör, vb.) hasar olup olmadığını kontrol eder.	BY adımı en az iki alt madde halinde ayrı ayrı değerlendirilmelidir. 1. Cam, kaporta ve tampon, hasar olup olmadığını kontrol eder. 2. Stepne, kriko ve bijon anahtarı olup olmadığını kontrol eder.
3	BY.10 Aracın içini uygun malzeme ile silerek temizler.	Bu BY adımında adaylardan aracın içinden bir bölümün (Örneğin gösterge paneli, ön cam gibi trafikte sürüş sırasında sorun oluşturacak kısımlar) uygun malzeme ile silerek temizlemesi beklenmelidir.
4	BY.14 Aracın iç ve dış fiziksel kontrolleri sonucunda tespit ettiği aksaklıkları giderir.	BY adımını adayın gerçekleştirmesi adına sınavdan önce araçta, fiziksel kontroller sonucunda tespit edilebilecek ve aday tarafından o sırada giderilebilecek bir iç bir de dış aksaklık oluşturulmalı ve bu aksakların aday tarafından bulunarak giderilmesi beklenmelidir.
5	<b>*BY.7</b> <b>Motor kaputunu açarak ve aracın altına bakarak herhangi bir yağ ve su sızdırması olup olmadığını kontrol eder.</b>	-
6	BY.8 Motor yağ seviyesini kontrol eder.	Adaydan motor yağını usulüne uygun olarak kontrol etmesi, kameraya yakın planda göstermesi ve seviye/ uygunluk durumu hakkında yorum yapması beklenmelidir.

7	BY.9	Soğutma sıvısı seviyesini kontrol eder.	-
8	BY.17	Silecek suyu olup olmadığını kontrol eder.	Adaydan silecek suyunun olup olmadığını kontrolünü rezervuar kabından yapması beklenmelidir. Aday kontrol sonucunda suyun eksik olduğunu fark ederse tamamlayabilir. Bu tamamlama işlemini gerçekleştiren adayların BY 22 “Aracın fonksiyonel kontrolleri sonucunda tespit ettiği aksaklıkları giderir.” Beceri ve yetkinliğini başarmış olarak değerlendirmesi uygun olur.
9	*BY.11	<b>Lastiklerin üzerinde patlak, kesik, balon olup olmadığını kontrol eder.</b>	Adaylar tarafından aracın tüm lastikleri, ellere iş eldiveni giyilerek, ellerle kavramak suretiyle ön ve arka sırt ve yanak kısımları yoklanarak cisim batması, balon yapması ya da aşırı deformasyonu yönünden kontrolleri yapılmalıdır.
10	BY 12	Lastik hava basınçlarını kontrol eder.	Adaylardan lastik basınçölçer kullanarak aracın tüm lastiklerinin basınçlarını usulüne uygun olarak ölçmesi, kamera kaydına yakın planda ölçtüğü değeri göstermesi ve ölçtüğü değerleri sağ kapı içi/depo kapağı/senaryo gibi yerlerden araç fabrika değerlerine ulaşarak uygun olup olmadığını yorumlaması beklenmelidir. Adaydan lastik basınç değerleri araç fabrika verilerine göre uygunsa uygun olduğunu söylemesi, uygun değilse uygun hale getirmek için yapması gerekenleri söylemesi beklenmelidir.
11	BY.13	Lastik dış derinliğinin mevzuata uygunluğunu kontrol eder.	Adaylardan kalibrasyonlu lastik dış derinlik kumpası kullanarak, aracın tüm lastiklerinin dış derinliklerini usulüne uygun olarak ölçmesi, kamera kaydına yakın planda ölçtüğü değeri göstermesi ve ölçtüğü değerlerinin mevzuata uygun olup olmadığını senaryoda verilen mevzuat değerlerine göre kontrol etmesi ve yorumlaması beklenmelidir.
12	*BY.40	<b>Araçtaki koruma ve acil durum müdahale araçlarının (yangın söndürme cihazı, ilk yardım çantası, işaretleme reflektörü vb.)</b>	Performans sınav alanında bulundurulması gereken ISG ekipmanları ile Servis Aracında bulundurulması zorunlu acil durum müdahale araçlarından (yangın

		<b>uygun ve çalışır vaziyette olduğunu kontrol eder.</b>	söndürme cihazı, ilk yardım çantası, işaretleme reflektörü )bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Acil durum müdahale ekipmanları ilgili mevzuata uygun olarak araçta olması gereken yerinde olmalıdır. Ekipmanların Uygun ve çalışır vaziyette olduğunu kontrol etmek adına; 1. Yangın tüpü basınç manometresinin ibresinin yeşil olduğu, 2. İlk yardım çantasının içi açılarak malzemelerin var olduğu, 3. Reflektörlerin sağlam olduğu Adaylar tarafından kontrol edilerek çalışır ve uygun olduğunun tespit edilmesi beklenmelidir.
13	BY.15	<b>Dış ışık, far (kısa ve uzun huzmeli), park, araç içi lambaları, dönüş ışığı ve benzeri kontrolü yapar.</b>	Adaylardan servis aracında bulunan 9 adet aydınlatma ve uyarı ışığının kontrol etmesi beklenmelidir. Aydınlatma ve uyarı ışık kontrollerini sınav görevlilerinden yardım alarak kontrol edebilir. Bu ışıklardan birisinin bile aday tarafından kontrol edilmemesi adayın sınavda kritik adımdan başarısı olmasını gerektirir. Kontrol edilmesi gereken ışıklar aşağıda belirtilmiştir. 1. Kısa huzmeli farlar 2. Uzun huzmeli farlar 3. Park lambaları 4. Dörtlü ikaz ışıkları 5. Dönüş ışıkları (Sağ- Sol sinyaller) 6. Araç iç aydınlatma ışıkları 7. Fren lambaları 8. Geri vites lambası 9. DUR uyarı ışığı
14	BY.16	Sileceklerin çalışıp çalışmadığını kontrol eder.	Sınav aracının sileceklerini çalıştırarak su fiskiyesi ve sileceklerin çalışıp çalışmadığını kontrol edilmelidir.
15	BY.18	Kapı ikaz lambalarını kontrol eder.	

			Adaylardan servise çıkmadan park halinde iken servis aracının otomatik kapısını açıp kapatarak, kapı ikaz lambası ve sesli uyarısının çalışıp çalışmadığını kontrol etmesi beklenmelidir.
16	BY.19	Güzergah tabelalarını kontrol eder.	Senaryodaki güzergah planına uygun sınav alanına veya araç içine güzergah tabelaları hazırlanmalı ve adaydan servise çıkmadan bu tabelaların doğru olup olmadığının ve görünür yerde asılı olup olmadığının kontrol edilmesi beklenmelidir.
17	BY 4	Araçta bulundurulması zorunlu belgeleri (sürücü belgesi, vergi levhası, trafik ve tescil belgesi, zorunlu trafik poliçesi, egzoz emisyon kartı, LPG sızdırmazlık belgesi, SRC belgesi ve benzeri) kontrol eder.	Bu BY adımı için adayın kontrol etmesi ve uygunluğunu onaylaması adına; içeriğinde asgari aşağıdaki servis aracına ve sürücüye ait resmi belge ve evrakların yer aldığı bir dosya yer almalıdır. Dosyanın içeriğinde aşağıdaki evrakların olması gerekir. <ol style="list-style-type: none"><li>1. Sürücü belgesi</li><li>2. Trafik ve tescil belgesi,</li><li>3. Zorunlu trafik poliçesi,</li><li>4. SRC belgesi</li><li>5. Çalışma izin belgesi</li><li>6. Güzergâh kullanım belgesi</li><li>7. Vergi levhası</li></ol>
18	BY.21	Korna, koltuk ve ayna kontrolü yapar.	Bu BY adımı üç farklı alt madde halinde ayrı ayrı değerlendirmeye alınmalıdır. <ol style="list-style-type: none"><li>1. Servis aracının kornası kontrol edilmelidir.</li><li>2. Sürücü koltuğu kontrol edilerek sürücüye göre ayarlanmalıdır.</li><li>3. Araç içerisinde bulunan yolcu koltukları kontrol edilmelidir.</li><li>4. Araç içi dikiz aynası kontrol edilerek ve sürücüye göre ayarlanmalıdır.</li></ol>

19	BY.22	Aracın fonksiyonel kontrolleri sonucunda tespit ettiği aksaklıkları giderir.	Bu BY adımında adayların senaryoda yer alacak ve sınav aracı üzerinde sınavdan önce, fonksiyonel kontroller sonucunda tespit edilebilecek bir aksaklık oluşturulmalıdır. Dolayısıyla aday tarafından sınav sürecinde giderilebilecek bu aksaklığın aday tarafından bulunarak giderilmesi beklenmelidir.
20	*BY.20	Fren ve el freni kontrolü yapar.	Adaydan bu kritik adımda servis aracı park alanında iken el frenini çekip aracı hareket ettirmeye çalışarak el frenini ve aracı ileri hareket ettirerek ayak frenini kontrol etmesi beklenmelidir. BY adımında iki farklı eylem yer aldığı için alt kırılım oluşturularak iki adımda ölçülmesi tavsiye edilmektedir. Bu işlemler yapılırken emniyet kemerinin takılı olmasına gerek yoktur.
21	BY 23	Yolun ve trafiğin durumuna göre rehber personeli daha önce belirlenmiş noktadan alır.	Bu BY adımları için adaya, kullanılacak boş bir güzergâh haritası ve üzerinde öğrenci/yolcu indirme-bindirme noktalarında işaretlenmiş olduğu bir iş planı verilmeli ve adaydan Rehber personeli belirlenmiş yerden alması, günlük iş planı çerçevesinde gerekli talimatları kendisine vermesi beklenmelidir.
22	BY 1	Rehber personele günlük iş planı çerçevesinde gerekli talimatları verir.	
23	BY.2	Yolcu adreslerine göre güzergâh planlaması yapar.	Adaya verilmiş olan iş planı çerçevesinde aday günlük sefer için kullanacağı gidiş-dönüş güzergâhını planlayarak indirme-bindirme noktalarını belirlemelidir.
24	BY 3	Yolcuyu indirme ve bindirme noktalarını belirler.	Kullanılacak güzergâhın UY adımlarının gerçekleştirilmesi adına ve 29/11/2021 tarihinde MYK tarafından yapılan açıklamaya uygun olarak belirlenecek güzergâhın aşağıda sıralanan nitelikleri asgari sağlaması gerekmektedir. <ol style="list-style-type: none"><li>1. Trafiğe açık alan ve yolların olması</li><li>2. Yolcu indirme-bindirme yapılabilecek noktaların olması</li><li>3. En az bir kavşak veya trafik ışığının olması</li></ol>

			<p>4. En az bir yaya geçidi veya trafik işaret ve levhasının olması</p> <p>5. Acil durum prosedürünü gerçekleştirebilecek uygun bir alanın olması</p>
25	BY.24	Güzergâha göre ilk yolcunun alınacağı adrese hareket eder.	-
26	BY.25	Yolcunun güvenli bir şekilde araca alınmasını sağlar.	Adaydan bu BY adımı servis sürecinde trafik kurallarına uygun olarak ve güvenli sürüş tekniklerini kullanarak ulaşım sağlaması beklenmelidir. Özellikle yolcu/öğrenci indirme bindirme kurallarına, duraklara giriş çıkış kurallarına, okul bölgesinde hız sınırı kurallarını uygun hareket edip etmediği ve seyahat esnasında ani dur kalk yapıp yapmadığı izlenmelidir.
27	*BY.29	<b>Trafik kurallarına uygun güvenli sürüş gerçekleştirerek yolcuyla belirlenen adrese ulaştırır.</b>	
28	*BY.30	<b>Yolcunun güvenli bir şekilde araçtan inmesini sağlar.</b>	Bu BY adımı adaydan trafiği aksatmayacak şekilde araçla yolcunun bulunduğu noktaya yaklaşması, araç durduktan sonra kapıları açması ve yolcunun inişini aynalardan ve kapıdan kontrol etmesi beklenmelidir.
29	BY.26	Öğrencinin rehber personel yardımıyla, araca alınmasını sağlar	Bu BY adımı için sınavda senaryo gereği öğrenci rolü üstlenecek 18 yaşından büyük olan, sınavı olan adaylarla ilişkisi olmayan en az 2 (iki) personel görevlendirilmesi gerekmektedir. Bu kişiler, güzergah üzerinde belirlenen indirme bindirme/ noktalarında hazır bulunmalıdır. Araca alınmaları yine aday talimatları ile rehber personel refakatinde olmalıdır.
30	BY.27	Öğrencilerin yaş gruplarına ve fiziksel özelliklerine uygun şekilde oturmalarını sağlar.	Serviste yer alacak öğrencilerin aynı okul düzeyinde farklı sınıf seviyelerinde olan öğrencilerden seçilmesi ve farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin özelliklerine uygun olarak oturtulması, adaylar tarafından rehber personele verilecek talimat doğrultusunda sağlanmalıdır.(Örneğin lise düzeyinde 9. Sınıf öğrencisinin ön sıraya, 12. Sınıf öğrencisinin arka sıraya oturtulmasının sağlanması gibi)

31	<b>*BY-28</b>	<b>Öğrencilerin güvenliğini sağlayacak önlemleri alır.</b>	Aday, öğrencilerin servis aracına rehber personel tarafından alınmasından sonra güvenli bir şekilde koltuklara oturmalarını sağlar. Burada aday, rehber personelden öğrencilerin emniyet kemerlerinin takıldığına dair onay almadan hareket edilmemelidir.
32	BY.31	Öğrencinin rehber personel yardımıyla araçtan indirilmesini sağlar.	Öğrencilerin araçtan indirilmeleri yine aday talimatları ile rehber personel refakatinde sağlanmalıdır.
33	BY.32	Önceden planlanan zamanda okul/kurum tarafından Belirlenen yerde bekler.	Aday okul bölgesinde öğrencileri indirdikten sonra park alanı olarak belirlenecek yerde kısa bir süre öğrencilerin dönüş için gelmesini beklemelidir. Bu sırada servis aracının içinin kalan öğrenci olup olmadığı yönünde kontrol etmesi beklenmelidir.
34	<b>*BY.33</b>	<b>Öğrenciyi servis aracına alarak mevcut listeye göre öğrenci sayısının tam olup olmadığını kontrol eder.</b>	Okul dönüşünde öğrenci servisi uygulamasında senaryoda yer alan öğrenci listesine göre eksik öğrenci olup olmadığının aday tarafından mutlaka sorgulanması ve eksik öğrenci tespitinin yapılması beklenmelidir.
35	<b>*BY.34</b>	<b>Eksik öğrenci varsa ilgililere bildirir.</b>	BY adımıyla adaydan okul idaresi ya da veli aranarak eksik öğrenci hakkında bilgi vermesi ve bu durumla ilgili bilgi aldıktan sonra hareket etmesi beklenmelidir.
36	<b>*BY 41</b>	<b>Araca ait acil durum müdahale prosedürlerini uygular.</b>	Performans sınav senaryosunda acil durum olarak bir olay belirlenmelidir. Acil durum uygulama alanına gelindiğinde servis aracında bulunan yardımcı personeller tarafından seyahat sırasında adaya bildirilmelidir. Adaydan bu BY adımıyla aşağıdaki adımları eksiksiz olarak gerçekleştirmesi beklenmelidir. <ol style="list-style-type: none"><li>1. Araç trafiği aksatmayacak şekilde aracın sağa çekilmesi</li><li>2. Dörtlü ikaz ışıklarının yakılması,</li><li>3. Motorun stop edilmesi,</li><li>4. Kapılar açılarak araç için boşaltılması ve öğrenci/yolcuların/personelin güvenliğinin sağlanması,</li></ol>

			<p>5. Yola mevzuata uygun olarak reflektör yerleştirilmesi işlem bittiğinde toplanması,</p> <p>6. Acil durum numarasının bildirim ve iptal için sözlü söylenmesi</p> <p>Bu acil durum değerlendiricinin kullandığı aday kontrol listesinde ilgili BY adımı mutlakla yazılmış olmalıdır.</p>
37	BY.35	Araçta unutulmuş malzeme olup olmadığını kontrol eder	Aday tarafından araç içi kontrol edilerek unutulmuş malzemeyi tespit etmesi beklenmelidir.
38	BY.36	Araçta unutulmuş malzemeyi muhafaza ederek ilgiliye teslim eder.	Adayın, araçta unutulmuş malzemeyi alarak sınavda görevli değerlendiriciye teslim etmesi beklenmektedir.
39	BY.37	Araçta iç ve dış temizliğini sağlar.	İki alt maddede değerlendirilmelidir. 1. Araç iç temizliğini sağlama 2. Araç dış temizliğini sağlama
40	BY.38	Araçta yakıt ikmalini gerçekleştirir.	Bu BY adımı, adayın yakıt kontrolünü yapıp yakıtının yeterli olduğunu bildirmesi yeterlidir.
41	BY.39	Uygun bir alana aracı park eder.	

**Servis Aracı Şoförü (Seviye 3) Ulusal Yeterliliği A2 Araç Kontrolü ve Öğrenci/Personel  
Yeterlilik Birimi  
Performans Sınavına İlişkin Açıklamalar**

**A. Performans sınav aracı ve kullanılacak güzergâh için gereklilikler:**

1. Performans sınav aracı olarak kullanılacak Servis Aracının, 27/10/2017 Tarih ve 30221 Sayılı Okul Servis Araçları Yönetmeliğinde belirtilen şartları taşıması gerekmektedir.
2. Sınav aracı için araç kullanma sözleşmesinin olması gerekmektedir.
3. Sınav aracında görünürlük materyallerinin olması gerekmektedir.
4. Servis Aracı Şoförü performans sınavlarında güzergâh olarak il/ilçelerde yetkili merciler tarafından onaylanmış; ehliyet sınavları ve direksiyon eğitimlerinin yapıldığı alan/yolların kullanılması ya da kullanılacak güzergâh için yetkili mercilerden güzergâh kullanım izni alınması tavsiye edilmektedir. Bu husustaki sorumluk Yetkilendirilmiş Belgelendirme Kuruluşlarına aittir.
5. Sınava giren tüm adaylar aynı güzergâhta sınava alınmalıdır.

**B. Sınav senaryosu için açıklamalar:**

Sınav senaryosu servis aracını ulaşım için hazırlama ile öğrenci ve yolcu ulaşımını sağlama olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilir. Yapılan iş ve işlemler; iş sağlığı ve güvenliği kuralları, kalite gereklilikleri ve çevre mevzuatları doğrultusunda, trafik kuralları ve ilgili mevzuatlar doğrultusunda gerçekleştirilir.

1. Birinci aşamada servis aracını ulaşım için hazırlama;
  - a. Aday servis aracının fiziki ve fonksiyonel kontrollerinin yapılarak tespit ettiği aksaklıkları giderir.( BY6, BY22, BY14 )
  - b. Araç temizliğini yapar.(BY5, BY17,BY10, BY16, BY37)
  - c. Trafiğe çıkmak için ve verilen hizmeti yerine getirmek için herhangi bir engel durum olup olmadığını kontrol eder.( BY4, BY7,BY8, BY9, BY11, BY12, BY13, BY15, BY18, BY20, BY21, BY40,)
2. İkinci aşama öğrenci ve yolcu ulaşımını sağlama;
  - a. Günlük yapacağı servis ulaştırma hizmetinin günlük iş planı çerçevesinde organizasyonunu yapar. (BY1, BY2, BY3, BY19)
  - b. Yolcu ulaşımını sağlar.(BY24, BY25, BY29, BY30)
  - c. Öğrenci ulaşımını sağlar.( BY26, BY27, BY28,BY31, BY32, BY33, BY34)
  - d. Bir acil durumda gereken prosedürü uygular, (BY41)
  - e. Servis sonu işlemleri yapar. (BY35, BY36, BY38,BY39)

**NOT:**

1. Beceri ve yetkinlikleri gerçekleştirmek için performans sınavında aday iş planı, güzergâh planı, öğrenci listesi formları kullanılır.
2. Beceri ve yetkinlikleri bu şekilde sıralanması iş akış sırası ve değerlendiricinin kontrol formuna işlemesi kolaylık sağlaması bakımından Performans sınavında aday tarafından gerçekleştirilecek olan Beceri ve Yetkinliklerin sıralaması yukarıda belirtilen sıralamaya göre olması tavsiye edilmektedir.
3. Kontrol formunda yapılan tüm adımlara yönelik puan dağılımlarının kritik adımlar da dâhil olmak üzere eşit puanlanması esastır.